

“HENRİX FRİDRİX FON DİTS vƏ
KİTABİ-DƏDƏ QORQUD – 200”

“ГЕНРИХ ФРИДРИХ ФОН ДИТЦ И
КІТАБИ-ДЕДЕ ГОРГУД – 200”

“HEINRICH FRIEDRICH VON DIEZ and
THE BOOK OF DADA GORGUD – 200”

OSMAN FİKİRİ SERTKAYA (Türkiye)*

DEDE KORKUT KİTABI'NIN VATİKAN NÜSHASININ
LATİNCE, ARAPÇA, FARŞÇA ve TÜRKÇE METİN DIŞI
KAYITLARI

Özet

Makalede Dede Korkut Kitabı'nın Vatikan nüshasının Latince, Arapça, Farsça ve Türkçe metin dışı kayıtların'dan bahsediliyor. Bildiyimiz gibi, Dede Korkut Kitabı'nın bugüne kadar iki yazma nüshası bulunmuştur. Bilinen ilk nüsha Almanya'da Dresden Krallık Kütüphanesi'nde bulunan ve bir “giriş” bölümü ile 12 hikâyeyi ihtiva eden Kitâb-ı Dedem Korkud ‘Alâ Lisân-ı Tâife-i Oguzan [Oğuzlar taifesinin dili ile Dedem Korkud Kitabı] başlığını taşımakta ve her sahifesinde harekesiz 13 satır olan 153 yapraktaki 304 sahifeden oluşmaktadır.

İkinci nüsha İtalya'nın Roma şehrinde Vatikan Kütüphanesi'nde bulunan ve 6 hikâyeyi ihtiva eden Hikâye-i Oguz-nâme-i Kazan Beg ve gayrı [Kazan Bey Oğuz-nâmesi hikâyesi ve diğerleri] başlığını taşımakta ve her sahifesinde harekeli 13 satır ihtiva eden 102 (96 + 6) sahifeden oluşmaktadır.

Makalede Vatikan nüshasının 1512-1513'de telif edilerek Sultan Bâyezid'in oğlu Şehzâde Alemşah'a sunulduğunun kayıtlı olduğu, Alemşah'ın ölümünden sonra yazmanın 6 kez sahip değiştiği, son olarak da Kudüs'te Kardinal Canuenas'ın mülkiyetine geçtiği, onun terekesinden de Vatikan Kütüphanesi'ne intikal edip Biblioteca Apostolica Vatican damgası vurulduğu ve 1950 yılında Profesör Rossi tarafından bilim alamine tanıtıldığı anlatılmaktadır. Ayrıca yazmaya eklenen manzum ve mensur kayıtlar da tarihlendirilerek verilmektedir.

Anahtar kelimeler: *Dede Korkut Kitabı, Latin, Arap, Fars, Türkçe, Dresden Krallık Kütüphanesi, Vatikan Kütüphanesi.*

* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, Prof.Dr. E-mail: ofsertkaya@mynet.com

Dede Korkut Kitabı'nın bugüne kadar iki yazma nüshası bulunmuştur.

Bilinen ilk nüsha Almanya'da Dresden Krallık Kütüphânesi'nde bulunan ve bir "giriş" bölümü ile 12 hikâyeyi ihtiva eden *Kitâb-ı Dedem Korkud 'Alâ Lisân-ı Tâife-i Oguzan* [Oğuzlar taifesinin dili ile Dedem Korkud Kitabı] başlığını taşımakta ve her sahifesinde harekesiz 13 satır olan 153 yapraktaki 304 sahifeden oluşmaktadır. 1831'de Leipzig'de Heinrich Orthobius Fleischer tarafından *Catalogus Codicum Manuscriptorum Orientalium Bibliothecae Regiae Dresdensis* başlıklı katalogunda tavsif edilen Dresden nüshası 1814 yılında Heinrich Friedrich von Diez tarafından Arap harfleri ile istinsah edilmişti. Berlin Devlet Kütüphânesi'nde bulunan ve Wilhelm Pertsch tarafından 1899'da *Verzeichniss der türkischen Handschriften der königlichen Bibliothek zu Berlin* başlıklı katalogunda tavsif edilen bu istinsah nüshası Kilisli Muallim Rifat Bilge'nin 1916 yılında yaptığı Dede Korkud yayınına kaynaklık yapmıştır.

Ahmet Caferoğlu hocamın 1927/1928 yıllarında Dresden'den aldığı fotoğraflara dayanan Muharrem Ergin yayımında Dresden yazmasının ilk kez siyah-beyaz fotoğrafları verilmişti. Bu fotoğraflardan da görüleceği üzere Dresden nüshası metinden önce 14, metinden sonra 1 gazel olmak üzere 15 metin dışı kayıt ihtiva eder.

Bilinen ikinci nüsha İtalya'nın Roma şehrinde Vatikan Kütüphânesi'nde bulunan ve 6 hikâyeyi ihtiva eden *Hikâye-i Oguz-nâme-i Kazan Beg ve gayrı* [Kazan Bey Oğuz-nâmesi hikâyesi ve diğerleri] başlığını taşımakta ve her sahifesinde harekeli 13 satır ihtiva eden 102 (96 + 6) sahifeden oluşmaktadır.

1950'de Ettore Rossi tarafından bulunan bu nüshanın siyah-beyaz tıpkıbasımı 1952'de metin dışı kayıtların bulunduğu sahifeler eksik olarak, Rossi tarafından yayımlanmıştır.

İlk kez 2014 yılında Türkiye'de "Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği" tarafından yapılan Vatikan nüshasının renkli tıpkıbasımının tamamında metin öncesi ve sonrası olmak üzere 17 metin dışı kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlardan yazmanın sırası ile el değiştiren yedi sahibi hakkında bilgi ediniyoruz.

Şimdi Vatikan nüshasında bulunan metin dışı kayıtlar hakkındaki bilgileri sunalım:

Dede Korkut Kitabı'nın Vatikan nüshası her sahifesinde harekeli 13 satır bulunan iki eseri ihtiva etmektedir. Bu eserlerden birincisi 2a-58a yaprakları arasındaki *Hikâye-i Latîfe-i U'cûbe ve Mahcûbe-i Zarîfe* adlı eserdir. Ettore Rossi dokuz bölümden oluşan ve adâlet ile merhamet hakkındaki 918 ahlakî hikâye ihtiva eden bu metnin Sıdkî lakaplı "Seyyid Ahmed bin Hasan Bâli" tarafından Farsçadan Türkçeye çevirildiğini ve yazmanın 4. sahifesinin 10. satırındaki *Âl-i 'Osmân Sultân 'Aleşâh bin Bâyezîd Han* kaydından hicrî 918 (1512-1513) yılında ölen Sultan II. Bâyezîd'in oğlu Aleşâh'a sunulduğunu söylüyor.

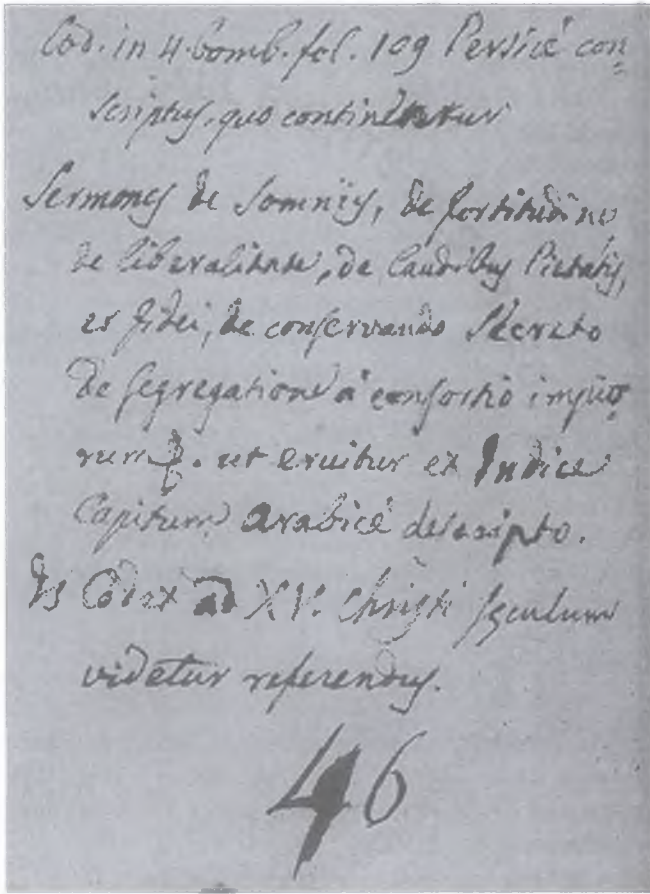
Yazmadaki ikinci eser ise 58b-108a yaprakları arasında bulunan *Hikâye-i Oguz-nâme-i Kazan Beg ve gayrı* [Kazan Bey Oğuz-nâmesi hikâyesi ve diğerleri] başlığını taşıyan Dede Korkut Kitabı'nın Vatikan yazmasıdır.

Bu yazmada ilk eser olan *Hikâye-i Latîfe-i U'cûbe ve Mahcûbe-i Zarîfe* ve ikinci eser olan *Hikâye-i Oguz-nâme-i Kazan Beg ve gayrı* başlıklı iki metin

dışında, yazmanın ön ve arka sahifelerinde Latince, Arapça, Farsça ve Türkçe 17 kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlar şunlardır:

Ön sahife

1. A(ngelo) Maio'nun *Catalogus codd. Bibliotheca Vaticana arabicorum, persicorum, turcicorum* başlıklı kataloğunda (Romae, 1821, IV, parte 2a) Farsça 46 numarada kayıtlı olan yazmanın 1a sahifesinden önceki sahifede (ön sahifede) Latince bir tavsif kaydı vardır. (Angelo Maio, *Scriptorum Veterim Nova Collectio E Vaticanis Codicibus Edita*, Romae, 1831, IV, s. 647).

¹Cod(ex) in 4 bomb(ys) fol(iorum) 109, persice con

- ²*scriptus, quo continentur.*
³*Sermones de somniis, de fortitudine,*
⁴*liberalitate de laudibus pietatis,*
⁵*et fidei, de conservando, secreto*
⁶*de segregatione a consortio impio*
⁷*rum etc. Ut eruitur ex indice*
⁸*capitum arabice descripto.*
⁹*Is codex ad XV. Christi saeculum*
¹⁰*videtur referendus.*

Yazmanın ön sahifesindeki 10 satırlık bu Latince tavsifin 1 ilâ 4. ve 9.-10. satırları 1952'de Ettore Rossi tarafından *Il Kitab-i Dede Qorqut*, s. 11, 2 numaralı dip notunda kısmen verilmiştir (E. Rossi, *Il "Kitâb-i Dede Qorqut". Racconti epico-cavallereschi dei Turchi Oguz. Tradotti e annotati con "facsimile" del ms. Vat. Turco 102, Città del Vaticano, 1952, s. 9).*

Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken tavsif metninin Latineden Türkiye Türkçesi'ne aşağıda verdiğim çevirisini yaptı. Ayrıca 1b'deki Latince satırı okuyup Türkçe'ye çevirdi. Kendisine teşekkür ederim.

[*Farsça kaleme alınmış 109 ipek sahifeden oluşan dört ciltlik elyazması, Arapça yazılmış başlıklardan da anlaşılacağı üzere şu konuları içerir. Dindarlık ve güvene dair medhiyeler hakkında, sır saklama hakkında, günahkârların topluluğundan tecrit hakkında konuşmalar vs. Bu elyazmasının M. S. 15. yüzyılda tarihlendiği görülüyor.*]

Böylece ön sahifede bulunan Latince tavsifin yazmanın ilk eseri olan *Hikâye-i Latife-i U'cûbe ve Mahcûbe-i Zarife* adlı eser ile ilgili olduğu ve ikinci eser olan *Hikâye-i Oguz-nâme-i Kazan Beg ve gayri* başlıklı metin ile bir ilgisinin bulunmadığı açıkça görülmektedir.

1a

1a sahifesinde Vatikan yazmasının üç sahibi hakkında ilk ikisi Arapça, üçüncüsü Farsça olan üç kayıt ile yazmayı Kudüs'e götüren kişinin adının Arapça kaydı ve Vatikan Kütüphanesi'nin damgası, damganın yanında da Arap harfleri ile 353 ve 46 numaraları vardır.

Bu kayıtların bazıları hakkındaki ilk bilgi Ettore Rossi (1952), s. 11-12'de özet olarak verilmiş, oradan aynen Orhan Şaik Gökyay (1973), s. Ve, oradan da Mustafa Sinan Kaçalın (2006), s. 13'e aktarılmıştır.

2. Arapça kayıt:

min vedâyi' i'z-zamâni 'ilâ mülk-i ad'afi ibâdi'l-lâhi seyyid ahmed bin seyyid hasan el-defteri fi şeh-r-i muharremi'l-harâmi min şuhuri seneti el-fin fi mahrûset-i mısra humiyet 'an il âfât [(Bu kitap) Allah'm en zayıf (âciz) kullarından olan Seyyid Hasan el-Defteri'nin oğlu Seyyid Ahmed'in mülkine Mısır'da (Allah onu âfetlerden korusun) 1000 yılının Muharrem ayında [= Kasım 1591] geçmiştir.]

3. Arapça kayıt:

sa'ide bi-temellukihi muhtâci 'afvi rabbihi'l-mennani el-'abdü'lfakîr 'elvân et-tezkireci el-ân bi-mahrûseti mısra el-kâhire [Şu anda Mısır Kahiresi'ndeki görevi tezkirecilik olan ve mennân olan rabbinin bağışına muhtâc fakir kul Elvân bu kitaba sahip olmak ile mutlu oldu.]

Daha sonra Elvan, bu kitabı Kâhire'den Kudüs'teki kardeşi Mustafa Efendi'ye "Bezûz (?) (veya) Bezzûz (?) oğlu Hoca Ahmed ile" göndermiştir.

4. Farşça kayıt:

hedîyye-i furustâd berâ-yı birâder-i Mustafâ Efendi der Kudüs-i şerîf sene 24 ve elf. temme.

[1024 [= 1615-1616] yılında (Elvan tarafından) Kudüs-i şerifteki kardeşi Mustafa Efendi için gönderilmiş bir hediyedir.]

5. Kitabı Kudüs'e götüren kişinin adı:

Sağ alt köşede kitabı Kudüs-i şerif'e götüren kişinin adı *ma'a h'âce ahmed bin bezûz(?) / bezzûz(?) / buzzûz (?)* [Bezûz(?) / Bezzûz(?) / Buzzûz (?) oğlu Hôca Ahmed] şeklinde kaydedilmiştir.

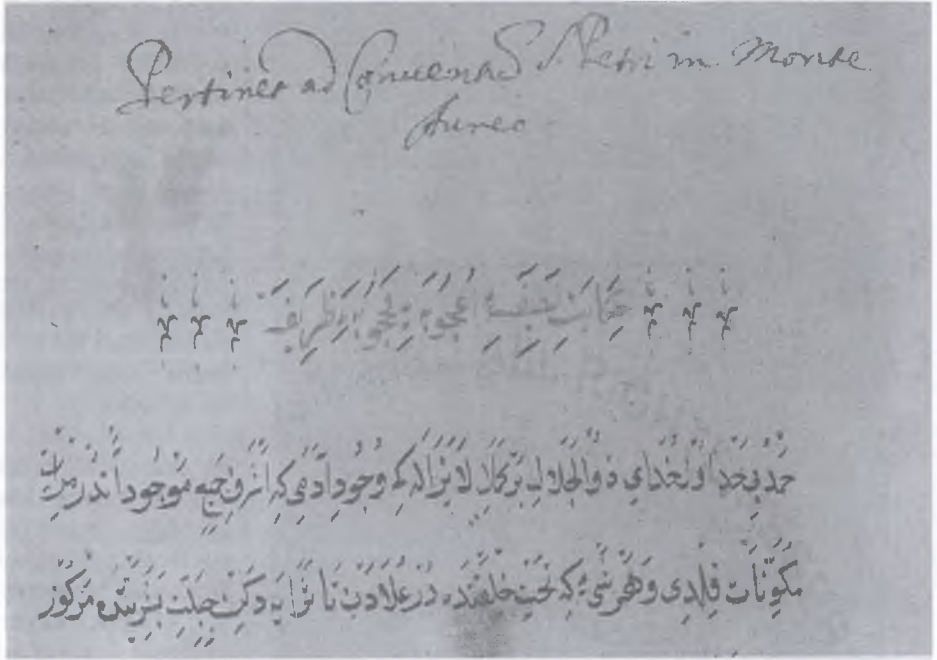
6. Kütüphâne damgası ve numaralar

Ortada *Bibliotheca Apostolica Vaticana* şeklindeki kütüphâne damgasının sağında yukarıdan aşağı olmak üzere Arap harfleri ile 353 yazılı. Onun altında 46 numarası yazılıdır.

1b

7. 1b'nin üst tarafında yazmanın sahiplerinden birisinin adı geçen Latince kayıt şudur:

Pertinet ad Canuenas S. Petri in Monte Aureo [(Kitap) S. Petri in Monte Aureo (kardinal unvanlı) Canuenas'a aittir.]

Bu Arapça, Farsça ve Latince kayıtlardan yazmanın kütüphaneye mal edilmesinden önceki dört sahibinin kimliği anlaşılmış olmaktadır.

Bundan sonra Sunullâh adlı oğlunu 956 yılında kaybeden bir babanın çeşitli hacimlerde yazdığı beş tarih manzumesi gelmektedir.

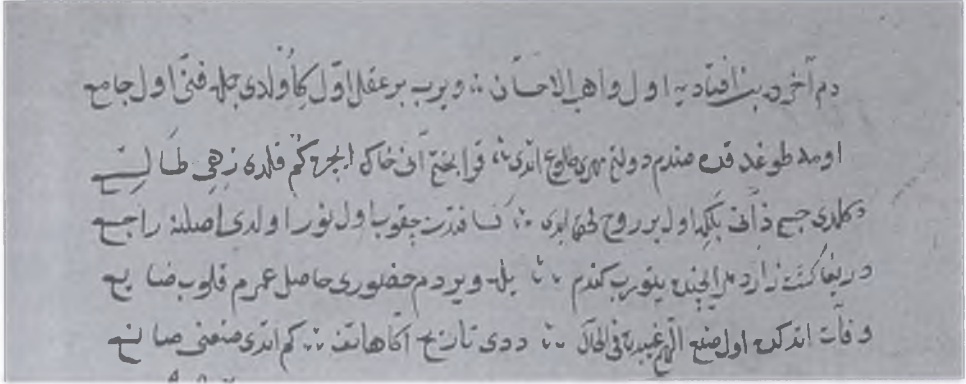
107b

8. (5 beyitlik bir tarih gazeli)

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Mefâilün / mefâilün / mefâilün / mefâilün

1. dem-i âhirde ben üftâdeye ol vâhibü'l-ihsân
vêrüb bir 'akl-ı evvel k'oldı cümle fenni ol câmi'
2. o meh togdukda sandım devletim mihri tulû'etdi
kara bahtım anı hâk içre güm kıldı zehî tâlî'
3. degüldi cism-i zâtı belki ol bir rûh-ı mahz idi
kesâfetden çıkub ol nûr oldı aslına râci'
4. dirîgâ kişt-zâr-ı dehr içinde yaturub kendüm
yele vêrdim huzûrı hâsıl-ı 'ömrüm kılub zâyî'
5. vefat etdükte ol sun'-ı ilâhî gaybdan fi'l-hâl
dedi târîh aña hâtif 'kim etdi sunı'nı sâni'

Resim 4

Velehu

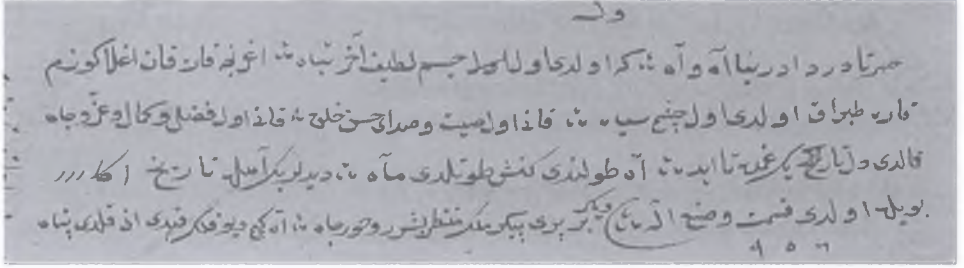
9. (5 beyitlik bir tarih gazeli)

Remel - + - - / - + - - / - + -

Fâilâtün / fâilâtün / fâilun

1. hasretâ derd eder yana âh u âh
k'oldı ol cism-i hatîf âhir tebâh
2. ağarınca kana, kan ağla gözüm
kara toprak oldı ol çeşm-i siyâh
3. kanı ol sayt u sadâ-yı hüsn-i hulk
kanı ol fazl-ı kemâl ü 'izz ü câh

4. kaldı dil târ{îh}îk-i gamda tâ ebed
âh tolandı güneş tutuldu mâh
5. dediler bin âh ile târih ana
"böyle oldu kismet ü sun- 'ı ilâh"

Resim 5

diger

10. (5 beyitlik bir tarih gazeli)

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

1. bir perî-peyker melek-manzar beşer-rû hûr-ı câh
âh kim dëyü felek kapdı anı kıldı penâh
2. nakd-ı 'ömrüm harc edüb anı civân etmiş idüm
şimdi pîr oldum ki 'ömrüm hâsılı oldu tebâh
3. bilmezem hançerlerine süsen uzatdı mı dil
çeşm-i mahmûrına nergis mi edübdü<ı> kej-nigâh
4. dökünüb şimşâd u 'ar'ar dërler ol servüe dirîg
kim bahâr-ı 'ömrine bâd u hazân erişdi âh
5. eşk-i hûnînimle yazdım sinede târihini
"âh ki baña ezelden hecr imiş sun- 'ı ilâh"

956

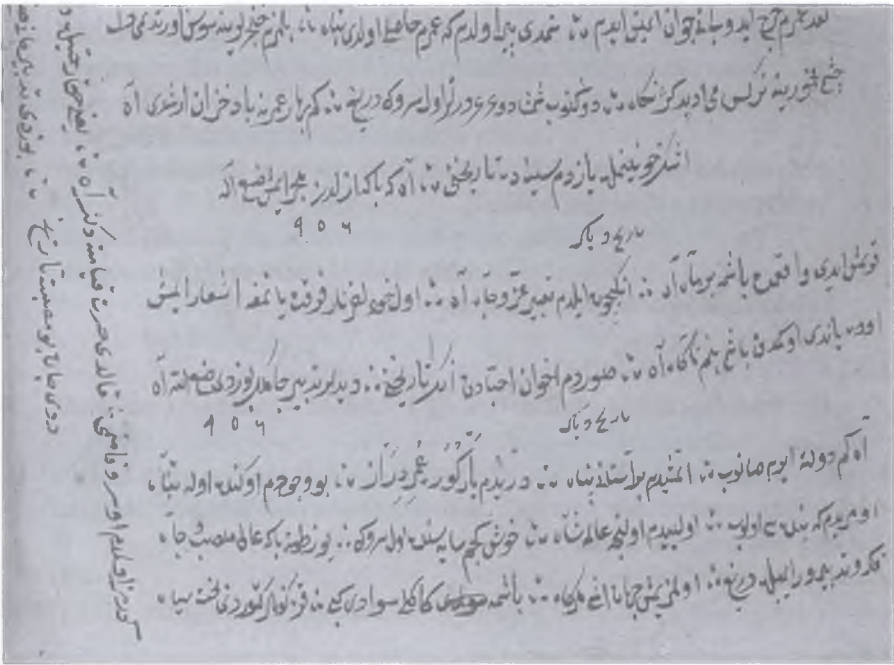
11. (3 beyitlik bir tarih gazeli)

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

1. konmuş idi vâkı`amda başıma bir mâh âh
Anunüçün eyledim ta`bir-i 'izz ü câh âh

2. ol hod lugaz nâr-ı furkat yanmaga eş‘âr imiş
oda yandı oñmaduk başım benüm nâgâh âh
3. sordum ihvân-ı chibbâdan anuñ târîhini
“dediler tedbir-i câhun bozdı sun‘u’l-lâh âh”
târîh-i diğەر 956

12. (9 beytlik bir tarih gazeli)

Cedid ++ -- / +- +- / +- -
Feilâtün / mefâilün / feilün

1. âh kim devlete êrem sanub
êtmîş idim bir âsîtanı penâh
2. dëridim yâr göre ‘ömr-i dırâz
bu vücûdum oñinde ola tebâh
3. umar idim ki bendesi olub
öleydim olunca ‘âleme şâh

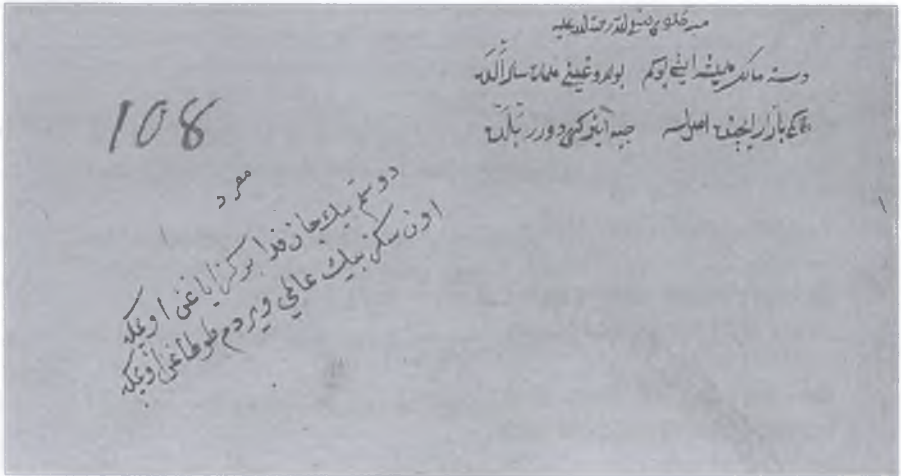
4. hoş geçem sâyesinde ol servûñ
yüz tuta baña ‘âlî-mansıb u câh
5. fikr ü tedbir ü râyım ile dirîğ
olmaz imiş cihana eşi her gâh
6. başıma kâküli sevâdı gibi
kara günler getürdi baht-ı siyâh
7. görmez oldum o serv-i kâmetini
kaldı hasret kıyamete degin âh
8. ya'nî hak rahmetiyle dünyâdan
rıhlet etdi bekâya sun‘u'l-lâh
9. dedî cân bu musibete târîh
bozdı tedbîr-i cânı sun‘-ı ilâh” 956

108a

13. mîrkelâmî sun‘u'l-lâh rahmetu'l-lâhi ‘aleyh

Cedîd ++ -- / +- +- / +- --
Feilâtün / mefâilün / feilün

dest-mâluñ hemîşe işi bu kim
bulduğunu hemân salur elde
tañ mı kim bâzâr içinde asılsa
cebe iner gehî durur belde

Resim 6

14. müfred

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

1. döstüm biñ cân fedâ bir kez ayagın öpmege
on sekiz biñ ‘âlemi vërdim tutagın öpmege

15. (3 beyitlik bir gazel)

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

Fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

1. gönlümü şâm u seher derdüñle hayrân eyle döst
cânımı seyf ü şitha ‘aşkuñla sekrân eyle döst
2. ben garîb âşüfteye gülzâr-ı hüsnüñ yâdına
her seher bülbül-sıfat söz ile nâlân eyle döst
3. derdüñüñ virdi ile dermânde olmışdur gönül
derdümerdüñdür yine virdüñle derman eyle döst

16. beyt

Hezec + - - - / + - - - / + - -

Mefâilün / mefâilün / feûlun

cihânda kimse kalsaydı muhalled
kalaydı ‘âlemüñ fahrı muhammed

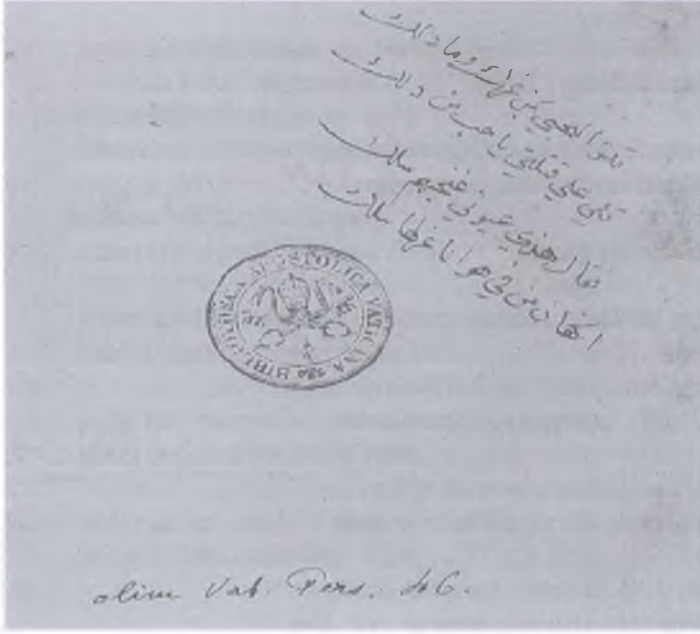
110b

17. Arapça bir dörtlük

110b’de a/a/b/b kafiyeli Arapça bir dörtlük bulunmaktadır. Prof. Dr. Mehmet Yavuz bu dörtlüğü şöyle okumuş ve çevirmiştir. Kendisine teşekkür ediyorum.

Kâmil + + - + - / + - - / + + - + - / + - -

Mütefâilün / feulün / mütefâilün / feûlün

Resim 7

kalıka'lmuhibbî bi
men garrake we
mâ delleke

küllî `alâ katletî
yâ hubbu men
delleke

fekale hezî `uyûnî
guncuhum silku

ekfanu men fî
havânâ gazluhâ
silku

Muhibbî seni kandıranı ve nazlandıranı merak etti.
Söyle bana ey aşk! Beni öldürmeye seni kim teşvik etti?
Dedi ki; işte gözlerim, onların cilvesi ipliktir
Bizim aşkımıza düşenlerin kefenlerinin bağları (bu) ipliktendir.

SONUÇ

Kayıtların değerlendirilmesi

Yazmanın ilk sahibi: *Hikâye-i Latîfe-i U'cûbe ve Mahcûbe-i Zarife* adlı eserin Sıdkî lakaplı Hasan Bâlî oğlu Seyyid Ahmed tarafından Farsçadan Türkçeye çevirildiğini ve yazmanın 4. sahifesinin 10. satırındaki *Ât-i 'Osmân Sultân 'Alemşâh bin Bâyezîd Han* kaydından Sultan II. Bâyezîd'in hicrî 918 (1512-1513) yılında ölen oğlu Alemşâh'a sunulduğunu biliyoruz. .

Buna göre 16. yüzyılın başlarında kaleme alındığı anlaşılan yazmanın ilk sahibi Şehzâde 'Alemşâh'tır.

Yazmanın ikinci sahibi: Şehzâde 'alemşâh'ın ölümünden sonra yazmanın ikinci sahibinin eline geçtiği, bu kişinin hicrî 956 (= 1559-1550) 'de ölen oğlu Sunullâh'ın vefatı üzerine yazmanın sonuna 107b'ye ebced hesabı ile tarih kayıtları ihtiva eden altı gazel ile 108a'ya bir dörtlülüğü yazdığını söyleyebiliriz. 108a'daki müfred, üç beyitlik gazel ve 110b'deki Arapça dörtlük bu tarihlerden sonra yazılmış olmalıdır.

Yazmanın üçüncü sahibi: Yazma daha sonra hicrî 1000 yılının muharrem ayında (= Kasım 1591)'de Seyyid Hasan el-Defterî'nin oğlu Seyyid ahmed'in mülküne geçmiştir.

Yazmanın dördüncü sahibi: Yazma daha sonra Kahire'de tezkirecilik yapan Elvan'ın eline geçmiştir.

Yazmanın beşinci sahibi: Elvan bu yazmayı hicrî 1024 (= 1615-1616)'da Kudüs'teki kardeşi Mustafa Efendi'ye hediye olarak göndermiştir.

Yazmanın altıncı sahibi: Yazmanın pek muhtemelen Kudüs'te el değiştirdiği ve "S(aunt) Petri in Monte Aureo = "Altın tepedeki Aziz Petrus" (Kardinal unvanlı) Canuenas'ın eline geçtiği 1b'nin üst satırındaki Latince kayıttan anlaşılmaktadır.

Yazmanın yedinci sahibi: Yazma daha sonra kütüphaneye intikal etmiş ve *Bibliotheca Apostolica Vaticana* damgası vurularak önce Farsça 46 numaraya kaydedilmiş, daha sonra da Türkî 102 numaraya nakledilmiştir. Şu an bu numara altında kayıtlıdır.

Vatikan yazması İtalyan Türkolog Ettore Rossi tarafından incelenmiş ve ikinci eser olan *Hikâye-i Oguz-nâme-i Kazan Beg ve gayri* başlığını taşıyan Dede Korkut Kitabı bilim âlemine 1950 yılında bir makale ile tanıtılmış, 1942 yılında da yayımlanmıştır. (Ettore Rossi, "Un nuovo manoscritto del Kitâb-i Dede Qorqud". *Rivista degli Studi Orientali*, XXV, Roma, 1950, s. 34-43; Ettore Rossi, *Il "Kitâb-i Dede Qorqud". Racconti epico-cavellereschi dei Turchi Oguz. Tradotti e annotati con "facsimile" del ms. Vat. Turco 102*, Città del Vaticano, 1952, 364 s.).

Bu yayın Ettore Rossi'nin bir makalesi ile de tanıtılmıştır. (Ettore Rossi, "Osservazioni preliminari per una edizione critica del Kitâb-e Dede Qorqud", *Rivista degli Studi Orientali*, XXVII, Roma, 1952, s. 68-73.).

Kitabın 1952 yılında yapılan yayımının İtalyanca'dan Türkçe'ye çevirisi ise Mahmut H. Şakiroğlu tarafından, 1999'da, bazı bölümleri özetlenerek, yapılmış "Dede Korkut Kitabı üzerine bir araştırma" başlığı ile *Erdem* (Cilt: 12, Sayı: 34, 1999, s. 183-276)'de yayımlanmıştır.

Yazmanın çok güzel bir renkli tıpkıbasımını ise 2014 yılında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından yayımlanarak ilim âlemine sunulmuştur. Bu renkli tıpkıbasımdan faydalanarak metin dışı kayıtlardan Vatikan nüshasının hikâyesini öğreniyoruz.

Осман Фикри Серткая

Комментарии к тексту Ватиканского экземпляра Китаби-Деде Горгуд на латыни, арабском, фарси и турецком языках.

Резюме

В статье рассматриваются комментарии к тексту Ватиканского экземпляра Китаби-Деде Горгуда на латыни, арабском, фарси и турецком языках. На сегодняшний день известно всего два рукописных экземпляра эпоса Китаби-Деде Горгуд. Первый экземпляр, называющийся "Книга о моем деде Горгуде, на языке

племени огузов", хранится в Дрезденской Королевской Библиотеке в Германии и содержит одну "вводную" часть и 12 сказаний. Эта рукопись состоит из 304 страниц (153 листов), на каждой из которых 13 строк без огласовки.

Второй экземпляр, называющийся "Огуз-намэ о Казан-беке и других", хранится в Ватиканской библиотеке в Риме и содержит 6 сказаний. Рукопись состоит из 102 страниц (96+6) на каждой из которых по 13 страниц с огласовкой.

Известно, что рукопись, ныне хранящаяся в Ватиканской библиотеке, была обнаружена в 1512-1513 годах, представлена принцу Алемшаху, сыну султана Баязида, после смерти принца сменила шесть владельцев, затем оказалась в Иерусалиме, где принадлежала кардиналу Гануэнасу, и в итоге была передана Ватиканской библиотеке (где на рукописи была оттиснута печать «Biblioteca Apostolica Vatican»), и в 1950 г. была представлена мировому научному сообществу профессором Росси.

Кроме того, в статье в хронологическом порядке приводятся стихотворные и прозаические комментарии к рукописи.

Ключевые слова: *Китаби-Деде Горгуд, на латыни, арабском, фарси, турецком языках, Дрезденская Королевская Библиотека, Ватиканская библиотека.*

Osman Fikri Sertkaya

Commentary on the Vatican Copy of "The Book of Dada Gorgud" in Latin, Arabic, Persian and Turkish

Abstract

The article deals with the commentary on the Vatican copy of "The Book of Dada Gorgud" in Latin, Arabic, Persian and Turkish. The first of the manuscript copies of "The Book of Dada Gorgud" known up to now is kept in Dresden Royal Library and the Introductory part of that copy covers 12 stories of "The Book of Dada Gorgud" under the title of "Ala Lisan-ı Taife Oguzan" ("The Book of Dada Gorgud" in the Language of Oghuz Tribes) and each page consists of 13 lines without hereke (special signs on letters) and 153 sheets of paper (304 pages).

The second copy which is in Vatican Library and covers 6 stories consists of 13 lines with hereke and 102 (96+6) pages under the title of "Hekayeti Oguzname Qazan bəy və qeyri (The Story of Gazan and Oghuzname and others).

It is informed that in the years of 1512 – 1513 the Vatican copy of it was found out and introduced to Prince Alamshah, the son of Sultan Bayazid; then six times it changed its owners after Alamshah's death. In the end it was given to Vatican Library (sealed as Biblioteca Apostolica Vatican there) as the property of Cardinal Januenas in Jerusalem and was made known to the world of science by professor Rossy in 1950.

At the same time, all the verse and prose notes added to the manuscript are also given in the chronological order.

Key words: *"The Book of Dada Gorgud", in Latin, in Arabic, in Persian, in Turkish, Dresden Royal Library, Vatican Library.*